
Serbările «înfrățirii culturale» din 1924. *Astra* la București, Breaza și Vălenii de Munte

Simona NICOARĂ

Cuvinte cheie: București, serbări culturale, societăți culturale, *Astra*, Vasile Goldiș, Regele Ferdinand I, Principele Carol, presă.

Mots-clés : Bucarest, célébrations culturelles, sociétés culturelles, *Astra*, Vasile Goldiș, roi Ferdinand Ier, prince Carol, presse.

Asociațiunea transilvană pentru literatura și cultura poporului român - Astra, întemeiată în 1861, a fost, pentru românii din Ardeal, o binecuvântare, o arcă salvatoare a identității naționale. Membrii ei au reprezentat elita, laică și ecleziastică, ridicată din toate mediile sociale românești. Prin coborârea permanentă a intelectualilor în mijlocul poporului, prin serbările culturale, organizate cu prilejul adunărilor generale ale Despărțămintelor, prin memorabilele festivități de la Congresele generale aștrăștii rămâneau în contact continuu cu poporul din care se ridicaseră. Încă din 1861 *Asociațiunea* a avut o menire culturală și națională. Ea s-a pus în slujba unor revendicări vitale, pentru păstrarea specificului identitar românesc: istorie, limbă, teritoriu, spiritualitate, educație, cultură, tradiții și obiceiuri, lucrând cu perseverență, pentru întărirea solidarității naționale. Organizarea Despărțămintelor și a Secțiilor, înființarea Bibliotecii, Muzeului, Școlii civile de Fete, susținerea conferințelor și disertațiilor din revista „*Transilvania*”, din „*Anale*”, „*Biblioteca Astra*”, „*Biblioteca populară*”, „*Calendarul Asociației*”, acordarea de stipendii unor tineri studioși, ajutorul dat ucenicilor din negoț și meserii, au constituit dovada că *Astra* nu a înșelat aspirațiile întemeietorilor ei. Până la 1918, printr-un program cultural coerent, aștrăștii au căutat să facă, tot ceea ce le-a îngăduit timpul și împrejurările, pentru binele poporului românesc din părțile ardelenne.¹ Mijloacele culturale, întrebuințate de *Astra*, în deceniile de până la Unire, au fost cele folosite, în general, de societățile culturale și naționale ale altor popoare. Unul dintre meritele principale ale activității cultural-naționale aștrăște a fost construirea unității de simțire românească, întărirea comuniunii de valori în conștiința tuturor românilor din Transilvania, Banat, Crișana, Maramureș și Sătmar. Neavând înscrisă în program, de la început, îndrumarea societăților mai tinere sau a celor locale, legăturile *Asociațiunii* cu alte societăți culturale, precum cele din Arad, Maramureș și Bucovina, nu au fost realizate după un plan riguros stabilit, ci ocazional. *Astra* le-a invitat să ia parte la toate acțiunile ei, pentru că toate celelalte societăți culturale aveau scopuri comune și foloseau aceleași mijloace de propagandă culturală. *Asociațiunea* a devenit, treptat, conducătoarea mișcării culturale românești din Transilvania.²

După Marele Război *Astra* și-a reluat activitatea, în cadrele statului românesc întregit, cu idealuri sociale, culturale, naționale și metode adaptate noului spirit al vremurilor. Ca promotor al întregirii, Regele Ferdi-

1 Vasile Goldiș, „Congresul cultural al «Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român» ținut la Sibiu în 24, 25 și 26 aprilie 1930”, *Transilvania*, an 61, nr. 1-6, ianuarie-iunie 1930, p. 31; Ioan Lupaș, *Trei generațiuni în politica românească din Ardeal*, București: Imprimeria Statului, 1926, pp. 8-9.

2 Ion Agârbiceanu, „Asociațiunea transilvană pentru literatura și cultura poporului român - «Astra». Ce a fost? Ce este? Ce vrea să fie?”, *Transilvania (Buletin de tehnică a culturii)*, an 67, nr. 2, martie-aprilie 1936, pp. 94-105; Eugen Hulea, „*Astra*”. *Istoric, organizare, activitate, statute și regulamente*, Sibiu: Editura „*Astrei*”, 1944, pp. 24-25.

nand I a primit, la 31 mai 1919, funcția de președinte de onoare al *Astrei*. Patronajul regal a adus instituției, nu numai prestigiu, ci și susținere efectivă, dovedită cu prilejul serbărilor «înfrățirii culturale» din 1924, de la București, Breaza și Vălenii de Munte.

Astriștii, în ciuda unor dificultăți materiale și animozități personale, doreau un program amplu de culturalizare unitară, avansând, alături de alte societăți culturale, de biserici și școli, de organizațiile oficiale ale Statului român, mai multe proiecte în vederea formării unui front comun. În 1919 Astra a colaborat cu *Liga Culturală*, condusă de istoricul Nicolae Iorga, cu *Cele Trei Crișuri* și *Casele Naționale*, societate condusă de Ion Manolescu (1869-1946), militar de carieră, publicist, director, din 1923, al Asociației „Mormintele Eroilor”. În 1920 Astra a colaborat cu *Fundația Culturală „Principele Carol”*, *Cultura Poporului*, *Uniunea Învățătorilor din Ardeal*, *Asociația clerului «Andrei Șaguna»* și altele. În 1921 Astra a ținut legătura, mai ales, cu *Societatea Regală Română de Geografie*, *Academia Română* și *Universitatea Liberă* din București, condusă de Sabina Catacuzino. În 1922-1923 *Astrei* i s-a cerut să colaboreze cu mai multe societăți, precum *Asociația Culturală Bănățeană*, *Asociația învățătorilor, secția județeană, Sibiu*, *Societatea corală „Cântarea României”*, *Ateneul Popular* din Iași, *Societatea pentru învățătura poporului roman* și *Societatea Națiunilor*, *Comisiunea de cooperare intelectuală* din Geneva. *Asociațiunea transilvană* s-a apropiat, prin membrii săi, de reuniunile de femei, învățători, profesori, meseriași, de asociațiile studențești, de societățile de lectură, dansuri și reuniuni corale.³

În ședința *Astrei* din 12 mai 1923, s-a discutat problema colaborării sau fuzionării cu alte societăți culturale în urma propunerilor venite, mai ales, din partea *Ligii Culturale* și a *Centralei Caselor Naționale*. În urma invitației nr. 92, din 4 mai 1923 a *Ligii Culturale* Comitetul *Astrei* a delegat, pentru Congresul de la Galați al *Ligii* (27-28 mai 1923), pe Zenovie Pâclișanu și Onisifor Ghibu. Aceștia au avut mandat să discute, mai de-a-proapie, chestiunea colaborării între cele două mari societăți cultural-naționale. Ghibu era pentru păstrarea individualității *Astrei*, dar ultimul cuvânt, în acest sens, revenea Adunării generale. La Congresul *Ligii* s-a propus ca aceasta să-și păstreze rostul vechi, acela de face propagandă națională-culturală pentru românii din afara țării și pentru cei din provinciile unite în 1918 cu Patria. Se spera că timpul și împrejurările vor aduce, în legături, din ce în ce mai frățești, aceste două vechi și încercate societăți culturale românești *Astra* și *Liga Culturală*. Pe de altă parte, în cadrul relațiilor reciproce dintre societățile culturale s-a manifestat, un spirit de competiție și o pulverizare a forțelor culturale.⁴

La Adunarea generală a *Asociațiunii*, de la Timișoara, din 28–29 august 1923, s-a pus în discuție extinderea activității culturale astriste în celelalte provincii, fără a se leza, în vreun fel, misiunile culturale ale altor asociații. Colaborarea între societățile culturale românești, era în impas, din cauza unor dificultăți materiale și a unor animozități intelectuale și politice. Se iviseră păreri că *Asociațiunea* nu-și mai avea rostul, în cadrele noii vieți naționale, că suferea de un anume spirit regionalist, că trebuia să se contopească în alte societăți culturale din cuprinsul țării întregite. Tradiționalistă și progresistă, în același timp, *Asociațiunea* și-a dovedit vitalitatea și încrederea în viitorul țelurilor sale. *Astra* și-a propus să-și înnoiască „Statutele” să-și extindă influența asupra întregii țări și să-și descentralizeze activitățile, pentru a le face mai eficiente. Printre proiectele de căpetenie, avute în vedere la modificarea „Statutelor” *Astrei* s-au numărat colaborările strânse și intense cu toate celelalte societăți culturale din Regatul României, pentru o lucrare mai spornică, în interesul *luminării* poporului. Reorganizarea *Asociațiunii* a însemnat, nu numai descălecarea *Astrei* pe tot teritoriul național, ci și înțelegerea rostului ei de a se pune în slujba intereselor culturale superioare ale neamului întregit.⁵

3 I. Agîrbiceanu, „Colaborarea *Astrei* cu alte societăți culturale”, în *Congresul cultural al Asociațiunii transilvane pentru literatura și cultura poporului român*, pp. 133-134; Octavian Russu, Romul Simu, „Raportul general al comitetului central al «Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român» asupra lucrărilor sale și a situației acestei instituțiuni în anul de gestiune 1922/3”, *Transilvania*, an 54, nr. 8-9, august-septembrie 1923, pp. 340-343; Gheorghe Preda, *Activitatea „Astrei” în 25 de ani de la Unire (1918-1943)*, Sibiu: Editura „Astrei”, 1944, pp. 51-54; Ion Sibianu, „«Liga culturală» și fundațiunile prof. N. Iorga”, *Transilvania*, an 66, nr. 6, noiembrie-decembrie 1935, pp. 347-353; Simona Nicoară, „Instituțiile culturale și identitatea națională. Astra jubiliară: serbările de la Blaj (1911)”, *Caiete de Antropologie Istorică*, an XIV, nr. 1-2 (26-27), ianuarie-decembrie 2015, pp. 9-73.

4 *Ibidem*.

5 Ștefan Pop, „Organizarea *Astrei* în Vechiul Regat”, în *Congresul cultural al Asociațiunii transilvane pentru literatura și cultura poporului român*, p. 127; Alexandru Dima, „Înfăptuirile actuale ale «Asociațiunii»”, *Transilvania (Buletin de tehnică a culturii)*, an 67, nr. 2, martie-aprilie 1936, pp. 15-17; Gh. Preda, *op.cit.*, pp. 25-28, 40-50; Ana Maria Mate, „Organizarea «Astrei» interbelice”, *Caiete de Antropologie Istorică*, an XVI, nr. 1 (32), ianuarie–iunie 2018, p. 52.

Noua conducere a *Astrei*, prin președintele Vasile Goldiș, vicepreședintele Octavian Russu și cei 30 de membri ai Comitetului Central, a ținut să facă o prioritate din trei manifestări de o deosebită importanță: serbătorirea zilei de 1 decembrie; organizarea unei serbări de «înfrățire culturală» în Vechiul Regat și celebrarea marelui erou național Avram Iancu. Serbările «înfrățirii culturale» s-au încadrat într-un ansamblu de evenimente, care s-au desfășurat de-a lungul a cinci ani (1919-1924), sub deviza unirii sufletești. Pe linia noilor preocupări, prin delegații extinse, au fost întreprinse vizite reciproce, care s-au ipostaziat în tot atâtea serbări cu un pronunțat mesaj național. Astfel, *Astrei* i-a revenit rolul de gazdă a *Ligii Culturale*, la Sibiu în 6 iulie 1920. Tot în 1920 *Astra* a participat la Târgu Jiu, la serbarea jubiliară a *Ligii Culturale*. În același an *Asociațiunea* a fost vizitată la Sibiu de un mare număr de membri ai *Ligii Culturale*, în frunte cu președintele ei Nicolae Iorga, după Congresul general al *Ligii* de la Râmnicu Vâlcea, din vara 1920. În 1921 *Astra* a participat la o serbare a *Ligii Culturale* la Târgu Mureș. În 1922 *Societatea Scriitorilor Români* a ținut șezători la Sibiu, invitând și pe aștrii. În 17-19 februarie 1923, *Astra* a primit la Sibiu delegația, de circa 70 de persoane, a Centralei *Caselor Naționale*. urmată la 1 decembrie 1923, de vizita comună a *Fundației Culturale „Principele Carol”*, a *Societății corale „Cântarea României”* și a *Universității Libere* din București. *Astra* începuse să aibă legături, din ce în ce mai strânse, cu *Centrala Caselor Naționale* din București, ai cărei reprezentanți au onorat cu prezența o serie de Adunări generale astriste. La rândul ei *Centrala Caselor Naționale* a invitat *Asociațiunea*, să participe, prin delegați la șezători culturale în zilele de 23 și 24 decembrie 1922 la Câmpina și Breaza.⁶

Astra se simțea datoră să întoarcă vizitele, cu care o onorase celelalte societăți culturale. De aceea, în vara anului 1924, la invitația *Centralei Caselor Naționale*, condusă de Ion Manolescu, o mare delegație a *Astrei* a plecat spre Capitală, pentru a participa la serbările «înfrățirii culturale». Buna desfășurare a vizitei la București, Breaza și Vălenii de Munte a fost o chestiune de onoare, pentru *Astra* și pentru președintele ei, Vasile Goldiș. Acesta a cerut Despărțămintelor să recomande, pentru această ocazie specială, pe lângă conducătorii locali ai *Astrei*, câte doi delegați, de preferință țărani, îmbrăcați în straiile tradiționale ale ținutului lor de origine. Convocarea delegației astriste spre București a avut efectul scontat. Au răspuns favorabil circa 102 Despărțăminte astriste. La acestea s-au adăugat membrii Comitetului Central și ansamblurile artistice, pregătite pentru acest eveniment. S-a format, astfel, o delegație de 700 de persoane. Ministrul Comunicațiilor, generalul Arthur Văitoianu, a acordat, pentru fiecare participant, o reducere de 75%, la transportul pe calea ferată.⁷

În ziua de sâmbătă, 31 mai 1924, un tren special, împodobit cu ramuri de verdeață și flamuri tricolore s-a îndreptat, dinspre Sibiu, spre Capitala Regatului României. Pe la orele 7, 30 trenul a sosit în Gara de Nord. Primii au coborât membrii Comitetului Central al *Asociațiunii*, în frunte cu Mitropolitul Nicolae Bălan. Un prim salut de bun-sosit a fost rostit de un reprezentant al *Caselor Naționale*. Au urmat urările, de entuziastă primire, din partea Primăriei Capitalei, a *Societății pentru Învățătura Poporului* și a altor societăți culturale și instituții ale țării. La această primire cordială a răspuns, cu multe mulțumiri, Mitropolitul Nicolae Bălan și președintele Vasile Goldiș Alaiul de primire s-a intrecut în ovații și felicitări, fiindcă *Astra* descindea, pentru prima dată, în capitala României Întregite.⁸ Pe la orele 11 a avut loc recepția festivă de la Ateneu. Sala cea mare de festivități a Ateneului a fost înșesată de public: de la lideri politici și intelectuali de vază, la oameni de rând. De față au fost înalte oficialități politice, religioase și publice: Principele Carol, Constantin Angelescu-Ministrul Instrucțiunii Publice, Miron Cristea-Mitropolitul Primat și reprezentanții societăților culturale. La Ateneu s-au aflat și un număr mare de studenți, dornici să trăiască acel moment memorabil. În sală se simțea o atmosferă de adâncă prietenie, de mare frățietate. Întreaga audiență a aclamat îndelung pe reprezentanții celor 102 Despărțăminte ale *Asociațiunii*: preoți, avocați, medici, învățători și mulți țărani, în costumele lor naționale din toate ținuturile. Un moment așteptat a fost cuvântarea Principelui Carol, care a subliniat rolul *Astrei* în unirea sufletească și culturală a românilor. Principele a lansat un îndemn de unitate

6 V. Goldiș, „La București”, *Transilvania*, an 55, nr. 5, mai 1924, pp. 137-140; „Când pleacă «Asociațiunea» la drum”, *loc.cit.*, pp. 140-144; O. Russu, R.ul Simu, *op.cit.*, pp. 337-338, 340-342; „Cronică culturală”, *Transilvania*, an 54, nr. 3, martie 1923, pp. 137-139; Oana Elena Badea, „Serbările înfrățirii culturale ale «Astrei» – comuniune culturală și națională în Bucureștiul interbelic, Breaza și Vălenii de Munte”, *Caiete de Antropologie Istorică*, an XI, nr. 1-2 (20-21), ianuarie–decembrie 2012, p. 255.

7 *Ibidem*.

8 Nicolae Buta, „«Astra» la București”, *Societatea de Mâine*, an 1, nr. 11, 22 iunie 1924, pp. 242-243; „Cronica zilelor de «înfrățire culturală»”, *Transilvania*, an 55, nr. 6, iunie 1924, p. 209.

frățească, care suna astfel: „Strângeți-vă rândurile! Sus inimile și înainte pentru întărirea neamului prin cultură”.⁹

În programul vizitei *Astrei* a urmat cuvântarea lui Miron Cristea-Mitropolitul Primat, care a subliniat impotanța ridicării întregii națiuni, prin spiritualitate și cultură, de la care porced toate celelalte împliniri. Vizita *Astrei* la București a fost un prilej de aducere aminte a imenselor eforturi, pe care generațiile de astriști le-au făcut, pentru salvarea identității românești. Cuvintele Mitropolitului-Primat au fost primite cu emoție și îndelungi ovații. A urmat, la cuvînt președintele *Astrei*, Vasile Goldiș Acesta a vorbit în numele *Asociațiunii* și al întregului Ardeal. Prin forța și perseverența *Astrei*, națiunea românească din Ardeal a devenit un mănunchi de forțe, o sinteză a conștiințelor. Iată, câteva dintre vorbele lui Goldiș: „Răsărită din credința în dreptatea lui Dumnezeu, înființată de doi mari mitropoliți ai bisericilor noastre naționale, având în toate vremile preoțimea cu crucea-n fruntea ei «Asociațiunea Transilvană» a trăit până aci și — dacă e să-și împlinească cu adevărat misiunea ei națională de a crește un neam cu credință și ideal în suflet, — va trăi și în viitor sub scutul și înțeleaptă ocrotire a strămoșeștei noastre biserici. Această «Asociațiune» a înfrățit sufletele tuturor Românilor ardeleni, săraci și bogați, savanți și neștiutori de carte, plugari și cei cu meșteșug, creindu-și astfel acea fericită atmosferă, în care au aflat pământ roditor toate condițiile indispensabile progresului oricărui organism social: iubirea semenilor și convingerea fiecăruia, că fericirea tuturor este izvorul neînșelător al fericirii sale proprii”.¹⁰ La auzul discursului lui Goldiș a fost un delir de bucurie.

La tribuna Ateneului au mai luat cuvîntul Constantin Angelescu, Ministrul Instrucțiunii Publice, Emil A. Pangrati, Rectorul Universității din București, Ioan Emil Costinescu – Primarul Capitalei, D. G. Murgur – președintele *Fundației Culturale „Principele Carol”*, profesorii Nicolae Iorga, Gheorghe Țițeica și Mihail Dragomirescu. Toți vorbitorii au evocat istoria glorioasă a întemeierii și consolidării *Astrei*, sub regimuri neprietenoase (habsburgic, apoi austro-ungar). Festivitatea de la Ateneu s-a încheiat cu un program artistic. Orchestra filarmonică și corul „Cântarea României”, ambele conduse de Marcel Botez, au interpretat bucăți muzicale, unele cântate de întreg publicul, ridicat în picioare de atâta entuziasm. Printre altele s-a intonat „Pe-al nostru steag e scris unire”.¹¹

În după amiaza aceleiași zile, de 31 iunie 1924, ardelenii au vizitat sediile unor societăți culturale (al *Fundației Culturale „Principele Carol”* și al *Societății Femeilor Române Ortodoxe*), fiind însoțiți de președintele Vasile Goldiș și de Mitropolitul Nicolae Bălan. La sediul *Societății Femeilor Române Ortodoxe* gazdă a fost însăși Alexandrina Cantacuzino. După amiază, pe la ora 18, a avut loc, la *Fundația Culturală „Principele Carol”*, o conferință a profesorului universitar de la Cluj, Ioan Lupaș. Deși publicul din sală nu a fost prea numeros, Lupaș a vorbit, cu mult entuziasm și recunoștință, despre trecutul *Asociațiunii*. Seara, la Teatrul Național, pe la orele 21, a avut loc, Concertul românesc, dat, în cinstea *Astrei*, de către *Reuniunea Română de Cântări din Sibiu*.¹²

Programul vizitei *Astrei* a continuat duminică, 1 iunie 1924. Ziua a început cu serviciul divin, ținut la Mitropolie, de la ora 10. Cu acest prilej a oficiat însuși Mitropolitul Primat. Delegația *Astrei* a fost invitată, apoi, să viziteze sediul *Societății Tinerimea Română*. De asemenea, invitații din Ardeal au fost conduși, pe la ora 11, în Parcul „Carol”, pentru depunerea unei coroane de flori pe Mormântul Eroului Necunoscut. Un moment important l-a constituit masa comună, ținută la Școala de Infanterie de pe Dealul Spirii. La această masă s-au ținut cuvântări elogioase la adresa *Astrei* transilvane. În program a urmat vizitarea *Cercului Profesorilor Secundari* și a *Societății de Cultură Macedo-Română*. După amiază, pe la orele 17, a urmat participarea la spectacolul „Poemul musical-etnografic”, al lui Tiberiu Brediceanu, susținut la Teatrul Național. „Poemul” s-a bucurat de un mare succes, deoarece a cuprins cântece, dansuri și costume din Sibiu, Mărginimea Sibiului, Maramureș, Oaș, Bihor, Banat, Țara Hațegului, Munții Apuseni și Podișul Târnavelor. Grupurile dansatorilor și aranjamentele decorative, organizate de *Astra*, au fost impresionante. Așa cum am menționat, cei peste 100 de țărani, bărbați și femei, au fost selectați în zonele de origine, cu sprijinul Despărțămintelor *Asociațiunii*. Spectacolul a fost conceput, pentru a ilustra talentul, dăruirea și aspirațiile culturale ale românilor din Transilvania. În ziarul „Neamul românesc”, Nicolae Iorga și-a exprimat profunda impresie despre reușita reprezentației „Poemul”, care a îmbinat tot ceea ce avea mai frumos muzica populară, tot ceea ce

9 V. Goldiș, „Ce ne-au învățat serbările de «înfrățire culturală»”, *Transilvania*, an 55, nr. 6, iunie 1924, p. 190.

10 *Ibidem*, pp. 189, 190-194.

11 „Cronica zilelor de «înfrățire culturală»”, p. 209.

12 V. Goldiș, *op.cit.*, pp. 187-188.

avea mai de preț portul tuturor ținuturilor de peste munți, toată frumusețea cântecelor vechi, toată eleganța dansurilor tradiționale.¹³

„Poemul musical-etnografic”, al lui T. Brediceanu, fusese prezentat, pentru prima dată, în august 1905, cu prilejul inaugurării *Muzeului Astrei*, apoi în 1907 la Budapesta, la inițiativa *Societății Academice „Petru Maior”*, în 1909 la Arad, la inițiativa *Reuniunii Femeilor Române*, în 1911 la Viena, în cadrul unei recepții date de *Societatea Academică „România Jună”*, în 1912 la Timișoara, la dorința *Reuniunii Femeilor Române* și în 1920 la Cluj, cu prilejul inaugurării Universității românești. O asemenea reprezentație artistică a fost considerată oportună și pentru serbările «înfrățirii culturale» din 1924. După „Poem”, publicul s-a orientat spre două evenimente: o parte s-a dus la Târgul Moșilor, pentru a vedea premiera costumelor populare, altă parte s-a dus să audă conferința unui alt profesor din Cluj. La ora 18 s-a ținut, la *Fundația Culturală „Principele Carol”*, conferința despre „Graiul ardelenesc”, a profesorului universitar clujean, membru al *Academiei Române*, Sextil Pnșcariu.¹⁴

Ziua de luni, 2 iunie 1924, s-a dovedit încărcată de evenimente. Programul ei a cuprins vizitarea Dispensarului medical româno-britanic pentru copii, înființat în 1923, a Coloniei de muncă „Mărcuța”, a Institutului de educație fizică, a Azilului „Regina Elisabeta” și a Leagănelui de copii „Sfânta Ecaterina”. Pe la ora 10 a avut loc la Ateneu o recepție a *Universității libere*. Cu acest prilej au luat cuvântul Sabina Cantacuzino, Mircea Djuvara, Emil A. Pangrati și Vasile Goldiș. La ora 11 s-a organizat o recepție la Universitate, de față fiind congresiștii tuturor Universităților din țară. Recepția a fost o bună ocazie pentru saluturi cordiale și cuvântări pline de elogii la adresa *Astrei*. Apoi, la Teatrul Național s-a ținut cea de-a treia reprezentație a „Poemul musical-etnografic”, al lui Tiberiu Brediceanu. La ora 13 Primăria Capitalei a organizat o masă comună, la Școala de Infanterie și o altă la Restaurantul „Carpați”. La ora 16,30, Regele Ferdinand I, însoțit de adjutantul de serviciu, au mers cu automobilul la *Academia Rămână*, unde, la ora 17, avea loc o recepție în cinstea *Astrei*. La intrare în *Academie*, Maiestatea Sa a fost întâmpinată de președintele *Academiei*, C. Negruzzzi, de președintele *Astrei* Vasile Goldiș. Regale Ferdinand I le-a strâns cordial mâna, apoi s-a îndreptat spre sala de recepție, în ovațiunile furtunoase ale celor prezenți. Președintele *Academiei* a luat cuvântul cel dintâi, subliniind patronajul binefăcător al Regelui, peste toate societățile culturale ale țării. Apoi, Vasile Goldiș, președintele *Asociațiunii*, a rostit o cuvântare, în care a elogiat eforturile elitei românești ardeleni în păstrarea identității naționale și a subliniat rolul Casei Regale, pentru marile înfăptuiri ale neamului: independența și unitatea politică. După ce ovațiile s-au domolit, Regele s-a întreținut amical, timp de aproape jumătate de oră, cu membrii *Astrei* și cu reprezentanții *Academiei*. Apoi, pe la ora 18, Regele și suita s-au îndreptat cu automobilul spre Palatul din Cotroceni. Seara, pe la ora 21, a avut loc la Teatrul Național un „Concertul clasic”, oferit de *Reuniunea Română de Cântări* din Sibiu.

Ultima zi a festivităților a fost marți, 3 iunie 1924, chiar de ziua Sfinților Împărați Constantin și Elena. A fost o zi a vizitelor în afara Capitalei. Pe la ora 6 dimineața a avut loc plecarea, de la Gara de Nord, cu un tren special la Breaza și Vălenii de Munte. La Gara Ploiești s-a făcut primirea oaspeților, prilej cu care s-au rostit cuvinte de bucurie și fraternitate. De aici, o parte dintre excursioniștii ardeleni au plecat la Vălenii de Munte, cu Mitropolitul Nicolae Bălan, alții s-au dus la Breaza, împreună cu Vasile Goldiș, Ioan Lupaș, Mitropolitul Miron Cristea, Mitropolitul Pimen al Moldovei, generalul Traian Moșoiu și alții. Atât la Breaza, cât și la Vălenii de Munte, invitații au fost primiți de localnici și de sătenii din satele vecine cu un entuziasm de nedescris.

La Breaza primirea festivă a avut loc în sala de spectacole a *Căsuței Naționale „România Mare”*. Ardelenii au vizitat, apoi, Banca Populară „Caraimanul”, înființată tot de *Centrala Caselor Naționale*. Numărul invitațiilor și al participanților a fost mare, iar *conductul* etnografic - sărbătoarea folclorică a țaranului român de pe Valea Prahovei - a impresionat mulțimea prezentă, prin numeroasele care alegorice, atent împodobite cu cetină de brad și steaguri tricolore. Carele simbolice aparțineau, fiecare, câte unui sat și aveau o tematică proprie, reprezentând munca țaranilor și portul lor tradițional.¹⁵

13 „Concertele și «Poemul»”, *Transilvania*, an 55, nr. 6, iunie 1924, pp. 201-202.

14 „Voci de presă despre serbările înfrățirii culturale din anul 1924”, *Transilvania*, an 55, nr. 7, iulie 1924, pp. 256-261; „Concertele și «Poemul»”, p. 201; „Cronica zilelor de «înfrățire culturală»”, p. 210; V. Goldiș, *op.cit.*, pp. 194-199.

15 „La Breaza” și „La Vălenii de Munte”, *Transilvania*, an 55, nr. 6, iunie 1924, pp. 203-208; „Cronica zilelor de «înfrățire culturală»”, p. 210; V. Goldiș, R. Simu, „Raportul general prezentat de comitetul central al «Asociațiunii pentru literatura

La Vălenii de Munte oaspeții ardeleni, mai puțini la număr, au fost invitați la Școala de Misionare a *Ligii Culturale*, unde tinere absolvente de liceu sau de Școală normală se pregăteau să devină activiste ale culturizării poporului. La *Universitatea Populară*, Nicolae Iorga a condus ceremonia oficială de primire a ardelenilor. În cinstea invitaților din Ardeal a fost organizată o masă câmpenească, aranjată cu gust de către damele din Vălenii de Munte. Furtuna dezlănțuită asupra orașului a silit publicul să se împrăștie. Cu trenul de 3,30 după amiază oaspeții ardeleni s-au întors spre casă. Se sfârșea, astfel un eveniment, cu urmări excepționale, în viața culturală a Regatului.¹⁶

Serbările «înfrățirii culturale» din vara anului 1924 au fost o manifestație culturală de primul rang, de înaltă ținută, care a întrecut toate așteptările. De aceea, presa vremii i-a acordat un spațiu generos. Festivitățile au durat trei zile, fiind organizate cu pricepere și căldură.¹⁷ În timpul serbărilor au avut loc recepții, cuvântări, conferințe, depuneri de coroane, mese comune și o serie de reprezentații artistice, din orizontul popular și cult. Vizita *Astrei* la București, a avut o semnificație aparte, prin amploare, prin impactul pe care l-a avut în mentalitatea participanților, prin personalitățile și instituțiile implicate. Câțiva ani, mai târziu, între 24-26 aprilie 1930 *Astra* a convocat și condus marele Congres cultural de la Sibiu, la care au participat invitați din toate societățile culturale românești. Îndemnul, *Per aspera ad astra*, rămânea constant în sufletele aștrăștilor.

Célébrations « du jumelage culturel » de 1924. Astra à Bucarest, Beeaza et Vălenii de Munte.

(Résumé)

Les célébrations de jumelage culturel faisaient partie d'une série d'événements organisés entre 1919 et 1924 sous le slogan de l'unification spirituelle de tous les Roumains. Après la Grande Union, Astra a invité en Transylvanie un certain nombre de sociétés culturelles de l'Ancien Empire et d'autres provinces historiques à découvrir la riche et longue activité culturelle de cet ancien défenseur de la culture nationale.

Les célébrations du jumelage culturel ont eu lieu du 31 mai au 3 juin 1924 et ont été appréciées par un public prestigieux. Astra, sous la présidence de Vasile Goldis, répondit à l'invitation des « Maisons nationales » et de certaines sociétés culturelles intéressées par le développement de l'éducation et de la culture unitaires: « Ligue culturelle », Fondation culturelle « Prince Carol », « Athénée roumain », « Chorale de Roumanie ». et d'autres. Ils sont venus dans la capitale et ont été accueillis avec plaisir par les délégués de tous les quartiers d'Astra. Organiser et diriger le programme du programme des célébrations, discours, manifestations artistiques, le tout empreint d'élégance et de sobriété. Ils ont apporté une contribution louable à ces célébrations: le roi Ferdinand Ier, le prince Carol, le métropolite Nicolae Bălan et le métropolite Miron Cristea, le gouvernement et l'Académie roumaine. L'écho favorable des célébrations du jumelage a reflété, au mieux, la presse de l'époque.

La célébration d'Astra à Bucarest, Breaza et Vălenii de Munte au début de l'été 1924, a montré qu'au-delà des passions politiques et des difficultés de l'unification administrative, l'unification de la culture et de l'âme était devenue une réalité incontestable.

română și cultura poporului român» asupra lucrărilor sale și a situației acestei instituțiuni în anul de gestiune 1923/24”, *Transilvania*, an 55, nr. 10-11, octombrie-noiembrie 1924, pp. 403-404.

16 V. Goldiș, „Ce ne-au învățat serbările de «înfrățire culturală»”, p. 185; *Idem*, „Congresul cultural al «Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român»”, *Transilvania*, an 61, nr. 1-6, ianuarie-iunie 1930, p. 32; O. E. Badea, *op.cit.*, pp. 254-255; V. Goldiș, R. Simu, *op.cit.*, pp. 363-364; Valer Moga, «Astra» și *Societatea 1918-1930*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2003, pp. 486-490.

17 N. Buta, *op.cit.*, p. 242.